

Septorioze u ozimoj pšenici

Автор(и): доц. д-р Евгений Димитров, ИРГР, Садово

Дата: 10.10.2024 Брой: 10/2024

Sažetak

Septorioze su među glavnim gljivičnim bolestima koje se često nalaze u nasadima pšenice. Uključuju pegavost listova i proljetnu paljevinu listova. Njihov glavni utjecaj na biljke je smanjenje prinosa i pogoršanje kvalitete zrna. Suzbijanje se provodi kroz različite agrotehničke mjere i uporabu fungicida.

Septorioze pšenice dobivaju sve veći značaj za domaću proizvodnju pšenice, uz rđe i pepelnicu. Razlozi za to su povoljni klimatski uvjeti za razvoj patogena, uzgoj osjetljivih sorti i nepravilne agrotehničke prakse. Septorioze uključuju pegavost listova i proljetnu paljevinu listova. One se javljaju svake godine u usjevima pšenice u našoj zemlji i, iako je smanjenje prinosa manje u usporedbi s rđama, ne treba ih podcjenjivati.

Pegavost listova, koja se naziva i rana paljevina listova, gljivična je bolest uzrokovana s *Septoria tritici*.

Simptomi bolesti mogu se uočiti već u jesen u obliku sitnih sivozelenih mrlja nejasnih rubova, koje se mogu brzo proširiti. Postupno, središnji dio lezija poprima blijedosmeđu boju s malim crnim točkicama (piknidije) unutar nje. Slični simptomi mogu se uočiti i na stabiljkama biljaka pšenice. Jako zahvaćene biljke izgledaju slabo, a kasnije dobiveno zrno je sitno i smežurano. U nekim slučajevima to može dovesti do odumiranja cijelih biljaka. Paljevina listova razvija se na pšenici istovremeno s bolestima poput pepelnice i smeđe rđe.

Uzročnik bolesti prezimljava u zaraženim dijelovima biljaka u obliku micelija i konidija te je, u blagim zimama, sposoban za kontinuirani razvoj. Povoljni uvjeti za razvoj bolesti javljaju se pri visokoj vlažnosti zraka (80–90%), dugotrajnom kišnom vremenu u kombinaciji s temperaturama zraka od oko 20–22°C.

Пroljetna paljevina listova uzrokovana je gljivičnim patogenom *Septoria graminum*, a simptomi se uočavaju u proljeće u obliku eliptičnih blijedosmeđih mrlja, koje su u nekim slučajevima ograničene uskim smeđim rubom. Kasnije se u lezijama pojavljuju brojne tamnosmeđe piknidije. Pri jakoj infekciji listovi se spale i osuše.

Patogen prezimljava kao piknidije u zaraženim biljnim ostacima, a spore koje se u njima formiraju uzrokuju nove infekcije u proljeće. Dugotrajno kišno vrijeme i visoka vlažnost zraka pogoduju razvoju bolesti.

Suzbijanje navedenih fitopatogena provodi se kroz različite mjere, uključujući poštivanje dvogodišnje do trogodišnje plodoreda s prostornom izolacijom od prošlogodišnjih polja pšenice, izbjegavanje ranog sjetve te uništavanje biljnih ostataka i samoniklih biljaka nakon žetve obradom tla. Potrebno je primijeniti uravnoteženu gnojidbu, a ne treba koristiti visoke doze dušika jer biljke čine osjetljivijima na infekciju. Kemijsko suzbijanje uključuje uporabu fungicida preventivno ili kada se dosegne ekonomski prag štetnosti.

Fotografije ©: C.Grau und B.Burrows

Literatura:

1. Ponomarenko, A., Goodwin, S., Kema, G. (2011), *Septoria tritici blotch (STB)*. *Plant Health Instr*, 10.

2. Fones, H., Gurr, S. (2015), *The impact of Septoria tritici Blotch disease on wheat: An EU perspective, Fungal genetics and biology*, 79, 3-7.
3. Gilchrist, L., Dubin, H. (2002), *Septoria diseases of wheat, Bread Wheat Improvement and Production, FAO Plant Production and Protection Series* (30).
4. Stavcheva, J. (2003), *Atlas of diseases of agricultural crops, Volume 3 Diseases of field crops*.
5. <https://ahdb.org.uk/knowledge-library/septoria-nodorum-disease-symptoms-in-cereals>
6. Prescott, J., Burnett, P., Saari, E., Ransom, J., Bowman, J., De Milliano, W., .Geleta, A. (1986), *Wheat diseases and pests: a guide for field identification*.
7. Wolf, E. (2008), *Septoria Tritici Blotch, Plant Pathology*, EP133.
8. Loughman, R., Thomas, G. (1992), *Fungicide and cultivar control of Septoria diseases of wheat, Crop Protection*, 11(4), 349-354.